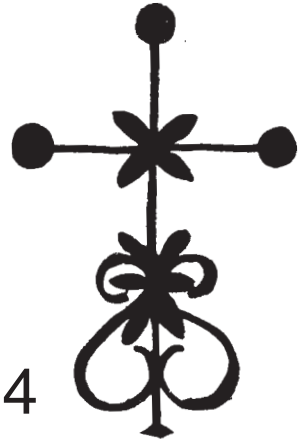

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1, 2004

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Tarvasjoen kirkko 225 vuotta

Sakari Topelius sanoo Maamme-kirjassa, että maakunnassamme ”joka kirkko on muistomerkki ja joka kumpu urhojen hauta”. Näin myös Tarvasjoella kirkko on pitäjän keskipiste, seudun historian muistomerkki ja menneiden sukupolvien maallisen matkan pää. Olemassa olollaan se kertoo meidän kirkkomme näkeville mikä on ollut täällä ennen ja nyt elävien uskon kohde ja näiden jokilaaksojen kulttuurin perustus.

Edelliset kirkot

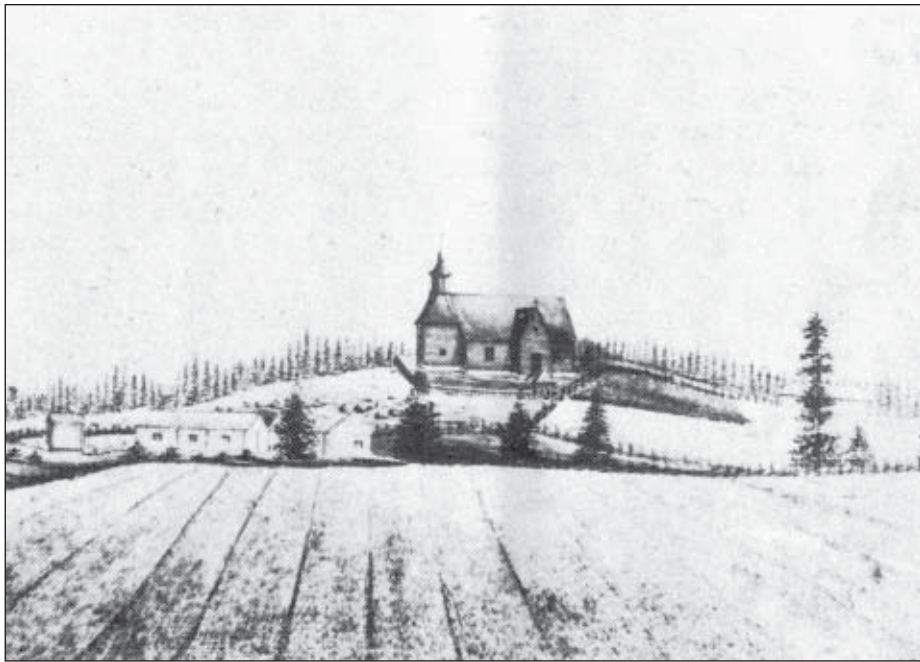
Tarvasjoen nykyinen kirkko tulee tänä vuonna 225 vuoden ikään. Se on nykyisellä paikallaan ainakin kolmas kirkkorakennus. Tarkkaan ei tiedetä milloin edelliset kirkot oli rakennettu, mutta Tarvasjoen historian kirjoittajan toht. Aulis Ojan tutkimusten mukaan ensimmäinen kirkko olisi rakennettu jo ennen kuin asutus tuli seudulle eli ennen vuotta 1316. Syy kappelin rakentamiseen asumattomaan erämaahan oli Tarvasjoen varressa sijainnut hiisi eli pakanallinen uhrilehto. Siellä esi-isämme olivat tottuneet vuosisatoja uhraamaan jumalilleen metsästysonnea anoessaan tai onnistuneesta pyynnistä kiittäessään. Kristinuskon tultua Suomeen kirkko otti pakanalliset uhrilehdot haltuunsa ja rakensi niiden paikalle herranhuoneen, jotta eränkävijät tulisivat sinne rukoilemaan ja kiittämään ainoaa oikeaa jumalaa.

Ei tiedetä kauanko tämä Tallakappeliksi kutsuttu kirkko palveli seudulle tulevaa asutusta, Härkätieta pitkin ohi matkavia kulkijoita ja alueen hallintoa. Ainoa tuosta kirkosta jälkimailmalle jäänyt muisto on sen irtaimistoon kuuluneen ja rikkoutuneen alttarilla olleen Pietta-veistoksen kaksi osaa: Kristuksen ja Maarian päät.

Nykyistä edeltävän kirkonkaan rakentamisvuotta ei tiedetä, mutta sen ympärille syntyneitä seurakuntia alettiin 1550-luvulla nimittämään Alastaron saarnahuonekunnaksi Marttilan emäseurakunnassa. Se käsitti nykyiset Tarvasjoen ja Karinaisten seurakunnat. Kun Karinainen 1657 rakensi oman kirkon, se erotautui omaksi saarnahuonekunnaksi ja Tarvasjoen puolta alettiin kutsua Euraksi. Kirkkomme kalustosta tiedetään tuolta ajalta, että alttarimattona käytettiin karhunaljaa. Nykyiseen kirkkoon tuosta kirkosta on siirtynyt ainakin 1746 tehty saarnatuoli, kaksi kirkonkelloa (1706 ja 1760) ja vuonna 1766 ostettu 14-haarainen kynttiläkrunu. Myös nykyiset alttarikaiteen ja saarnatuolin kuvataulut ovat ilmeisesti edellisestä kirkosta. Pikku-vihan aikana 13.7.1743 venäläiset kasakat murtautuivat kirkkoon ja ryöstivät arvokaimman kaluston. Näiden kirkkojen ympärillä ei vielä ollut hautausmaata, vaan vainajat haudattiin kirkon lattian alle.

Nykyinen kirkko rakennetaan

Seurakuntamme toimintaa elvytti ratkaisevasti tuomiokaputulin päätös saar-

Ensimmäisen kerran Euran kappelin eli Tarvasjoen uusi kirkko ja pappila on kuvattu 25.7.1792 ylioppilas C.P. Hällströmin tekemässä akvarellissa. Upsalan yliopiston kirjasto.

Tarvasjoen kirkko 1800-luvun lopulla. Entisajan puuton kirkonmäki on muuttunut metsäiseksi. Kuva Kalle Laaksonen.

Tarvasjoen kirkko vuonna 2000. Kuva Markku Korpi-Hallila.

naajan viran perustamisesta Euralle 1771. Jo seuraavana vuonna seurakunta rakensi papilleen virkatalon nykyisen seurakuntatalon paikalle Härkätien varteen Euran kylän yhteismaalle. Emäseurakunta Marttila oli juuri rakentanut uuden kirkon, jonka rakentamiseen tarvasjokelaiset olivat joutuneet tasavertaisesti, joskin kapinoiden, ottamaan osaa. Euran saarnahuonekunnan vanha kirkko oli myös tullut niin huonokuntoiseksi, ettei sitä enää kannattanut korjata, vaikka siihen vielä 1758 oli tehty uusi paanukatto ja se oli ulkopuolelta laudoitettu. Niinpä seurakunnan kirkonkokous 29.5.1774 päätti purkaa vanhan kirkon ja rakentaa tilalle uuden. Päätös oli erittäin merkittävä ottaen huomioon sen hetkisen seurakunnan ja sen taloudelliset voimavarat. Kahdeksan vuoden sisällä se palkkasi itselleen papin, rakensi sille pappilan ja teki uuden kirkon. Tuomiokapituli antoi luvan uuden kirkon rakentamiseen jo 25.6.1774, jonka nopeus varmasti yllätti seurakunnan. Niinpä se otti kolmen vuoden aikalisän.

Opettaja J. F. Ansas kuvaa 1941 kirjassaan Historiallisia tietoja Marttilasta hyvin ilmeikkäästi Euran 17.8.1777 pidetyn kirkonkokouksen kulkua ja päätöksiä näin: ”Kappelin kirkko oli peräti huono ja lahonnut. Niinpä kokoontuivat seurakunnan jäsenet ja kirkon vanhimmat päättämään uuden kirkon rakentamisesta. Kokous uskallettiin kaiketi vielä pitää vanhassa kirkossa, vaikka sen täydellinen luhistuminen oli jo vaarassa. Ensiksi esitettiin kokoukselle tuomiokaputulin kirjelmä 25.6.1774, koskeva uuden avaramman kirkon rakentamista.

Samaan kokoukseen oli kutsuttuna saapunut myös mestari Mikko Hartlin Turusta, joka ilmoitti haluavansa ruveta kirkon mestariksi, luvaten heti esittää kokoukselle piirustukset sanottua kirkkoa varten, jos seurakunta hänet hyväksyy, ja pyysi palkkiota 500 kuparitaalaria, sekä kapin rukiita, juuston ja kakun joka talosta ynnä kaksi edestakaista matkaa Turkuun. Tämän johdosta seurakuntalaisilla ei ollut mitään muistuttamista, vaan selittivät olevansa tyytyväisiä mestarin tarjoukseen, vieläpä palkkaan ja ruokamääräinkin nähden.

Kun kirkon mestari Hartlin näin oli yksimielisesti hyväksytty kirkon mestariksi, esitti hän samalla laatimansa piirustukset, jotka oli tehty ristikirjon muotoon, varustettuna pienellä tornilla sen toiseen pätyyn, joka oli samalla kellotapuli. Tähän ehdotukseen kokous oli tyytyväinen. Samoin päätettiin, että kirkon tulee olla 12 sylvää pitkä ja 5 sylvää leveä, koska katsottiin näiden mittojen täysin vastaavan seurakunnan väkilukua, samoin kuin niiden tarvetta, jotka Liedon lähikylästä mieslukuisesti olivat saapuvilla. Viimeksi mainitut ilmoittivat, että jos he saavat edelleen ottaa osaa jumalanpalvelukseen, he myös ottavat samalla tapaa osaa kirkon taksvärkkiin kuin seurakuntalaiset itsekin, mutta he toisivat rakennusaineita vain puoliiksi, pidättäen lietalaiset oikeutensa kirkon penkkijakoon sekä itselleen, että vaimoilleen ja lapsil-

leen, Tähän kappelin miehet suostuivat sitä mieluummin, kuin lietolaiset lupasivat auttaa ja helpottaa kirkon rakentamista.

Siihen katsoen taas, että kirkon kuninkaallisten määräyksien mukaan pitäisi tulla rakennetuksi kivistä, huomauttivat seurakuntalaiset, ettei sitä voida tehdä enempää kivistä kuin tiilestäkään, eikä edes molemmista yhdessä, koska ei lähi-seurakunnissakaan, vielä vähemmän omassa seurakunnassa, ole sellaisia kiviä, paitsi mitä kirkon kiviaitaan tarvitaan, seikka jonka kirkkoraatikin hyvin tiesi, ollen asia kunnianarvoisan tuomio-kapitulin ilmoitettava kuninkaalliselle majesteetille.

Hartlin ilmoitti, että mikäli kirkon suuruus tulee määräytyksi, hän on tilaisuudessa jo tänä syksynä rakentamaan kirkon perustuksen ja mikäli sitten rakennusaineet hänen määräyksensä mukaan ovat tuodut paikalle ensi kevääksi, otetaan rakennus heti talven mentyä tehtäväksi, jos nimittäin kuninkaallinen majesteetti siihen mennessä on vahvistanut piirustuksen ja seurakunnan ylempänä tekemän muutosehdotuksen.

Vielä pyysivät seurakuntalaiset tietoa, suostuuko mestari rakennustyön ohella rakentamaan myös kirkon porstuan, permannon, välikaton, ovet, ikkunat, kello-tapulinen, sakariston ym. työt ennen kuin nostaa palkkansa ja lupasi mestari Hartlin tehdä nämä kaikki, vieläpä kolme lehteriäkin ja penkit käyttämällä siihen vanhan kirkon penkkejä jatkamalla niitä tarpeen mukaan.”

Näin siis oli pidetty ratkaiseva kokous kirkon rakentamisesta. Rakentamista viivytti se, että eräät seurakuntalaiset eivät ajaneet lupaamaansa puutavaraa seuraavana talvena kirkonmäärälle, vaan vasta myöhemmin. Siksi kirkko jäi kesällä 1778 keskentekoiseksi ja valmistui vasta alku-suvesta 1779. Opettaja Ansa kuvailee kirjassaan uutta kirkkoa näin: ”Varmaankin se näytti aivan erityisen komealta, sekä euralaisille että ohikulkijoille, jotka pitkissä rohdinmekoissaan ja härillä ajaten siitä aikojen päästä verkkaan ohi laahustivat. Varmaan annettiin härkien

Sisäkuva Tarvasjoen kirkosta. Kuva Markku Korpi-Hallila.

tien poskesta ruohoa purra, kun ukot jäivät tätä uuden uutukaista, valkoista ja komeata kirkkoa katsomaan, kirkkoa, jossa kiinni rakennettu korkea tornikin vielä lisäsi laitoksen juhlallisuutta, herättäen varmaan ukoissa syvää jumalallista hartautta.”

Mikael Hartlin-Piimänen (1748-1820) oli isänsä Antti Piimäsen (1714-1775) kanssa aikakautensa tunnetuimpia ja arvostetuimpia kirkkorakentajia. Antti Piimänen oli rakentanut mm. Längelmäen, Säskylän ja Marttilan kirkot. Niiden rakentamisessa poika oli saanut oppinsa. Niinpä hän taidollaan rakensi meidän kirkkomme lisäksi Pöytyän ja Yläneen kirkot sekä Kosken kirkon kellotapulinen. He edustivat parhaimmillaan niitä kansan joukosta nousseita kirkkorakentajia, joilla oli pettämätön tyylijutaku luoda kirkosta kuin taideteos, jota me voimme vielä vuosisatoja myöhemminkin ihaila nykypäivänä.

Tarvasjoen kirkko tänään.

Tarvasjoen kirkko on vuosisatojen aikana kokenut useat kunnostustyöt ja sen ympäristö on muuttunut monta kertaa. Kun kirkko vihittiin ennen joulua 1779, seurakunnalle ilmoitettiin erityisesti, et-

tei vainajia enää saanut siunata kirkon lattian alle, vaan kirkon lähelle oli perustettava hautausmaa. Nykyistä vanhemmaa hautausmaata olemme parhaillaan laajentamassa jo neljännen kerran. Tien toisella puolella oleva uusi hautausmaa ostettiin 1913 ja rakennettiin 1917. 1900-luvun alussa rakennettiin kirkonmäärälle ruumishuone, jonka paikalle 1982 rakennettiin nykyinen huoltorakennus.

Kirkon ympäristö oli ensimmäisen sata vuotta lähes puuton ja avara. Hautausmaalla oli alussa puiset portit, jotka 1864 korvattiin nykyisillä valurautaisilla porteilla. Kirkossa oli alunperin paanukatto, jota monet kerrat uusittiin ja tervattiin. Vuonna 1892 tehtiin nykyinen galvanoitu peltikatto. Kirkko laudoitettiin ensikerran 1795 pystylaudoituksella ja maalattiin punamullalla. Nykyinen vaaka-suora helmipunttilaudoituksella on vuodelta 1869 ja kolme vuotta myöhemmin kirkko maalattiin keltaiseksi.

Myös sisältä kirkko on kokenut monia korjauksia. Vaikka kirkon rakenne ristikirkkona lehtereineen ja sivuhuoneineen ovat alkuperäisessä muodossa, on kirkon verhoilu, kuoriosia ja väritys muuttunut monta kertaa. Vanhinta nykyasussa on sisäseinien palhotuista pystylaudoista tehty paneeli vuodelta 1858. Eniten kir-

kon sisäasu on muuttunut 1869, 1916 ja 1970-luvun korjausten yhteydessä. Kirkon kuori sai nykyisen muotonsa 1916 arkkitehti Ilmari Launoksen suunnittelemana. Kirkkoon hankittiin 1887 H. Zachariasenin rakentamat 8-äänikertaiset urut. Osittain niitä pohjana käyttäen Kangasalan Urkutehdas uusi 1973 ne 10-äänikertaisiksi.

Kirkko oli alunperin ilman lämmityslaitteita, kunnes vuonna 1897 sinne asennettiin kaminat. Ne poistettiin ja sähkölämmitys asennettiin 1969. Sähkövalon kirkko sai vasta 1933, jolloin öljylampuista ja kynttilöistä valonlähteenä luovuttiin. Vieläkin kirkon seinällä oleva vanha alttaritaulu on vuodelta 1795, jonka tekijää ei tiedetä. Vuodelta 1921 oleva nykyinen alttaritaulu on taiteilija V. Ylisen jäljennös tanskalaisen J. Kronbergin maalauksesta ”Kristuksen ylösnouseminen”.

Suurimman osan kirkon esineistä, astioista ja vaatteista on seurakunta saanut lahjoituksina yksityisiltä ja yhdistyksiltä. Vuosisatojen aikana niistä osa on kulunut loppuun, varastettu tai muuten hävinnyt. Edellisestä kirkosta oli nykyiseen kirkkoon siirtynyt sinne lahjoitettu Kuninkaallinen Henkirakuunarykmentin Maskun komppanian suuressa Pohjan sodassa repeytyneen lippu, joka kuitenkin 1870-luvulla annettiin Kansallismuseoon. Kirkkokurin aikaiset jalkapuu ja häpeäpenkki ovat museossa. Edelleen kuitenkin paljon vanhaa ja arvokasta esineistöä palvelee kirkossa seurakuntaa.

Vuosittain lukuisia yksityisiä ja ryhmiä tutustuu Tarvasjoen kirkkoon, sen historiaan ja sen suojissa toimivaan jumalanpalveluselämään. Heidän kanssaan usein ihmettelee kuinka kaunis, historialtaan rikas ja tunnelmallinen kirkko meillä onkaan. Sen esineet ja kuvat puhuvat syvällisesti meille annetusta Raamatun sanasta ja uskontunnustuksemme sisällöstä, siitä mihin menneet sukupolvet ovat uskoneet ja mistä eläneet. Samoissa suojissa mekin saamme uskoa ja jatkaa omaa elämäämme sukupolvien ketjussa.

Kalervo Mäkinen

Kaskuja Tarvasjoelta

Monessa lähipitäjässä on julkaistu kaskukirja, eräissä jo jopa kaksikin. Kirjoilla on tallennettu historiaa ja kotiseututietoutta. Huumorilla on kerrottu persoonallisista ihmisistä, heidän nokkelista sanonnoista, erikoisista elämäntavoista tai arkipäivän filosofiasta. Kirjojen kaskuilla on ollut vain yksi ongelma: ihmisten hyvin erilainen huumorintaju. Se missä toinen kokee hienoa huumoria, toinen ei näe mitään hauskaa. Usein hymyillään toisen heikkouksille, jonka toinen voi kokea veriseksi loukkaukseksi, toinen taas kertoo itsestään kertovia kaskuja ja osaa nauraa niille. Koska kaskukirjojen periaatteena on ollut, että kaskut kerrotaan nimillä, on kaskujen kerääjän ja julkaisijan oltava hienotunteinen ja ihmisten yksityisyyttä ymmärtävä.

Kaskukirjoja lukiessa on paikallishistoriaa tuntemattomana usein ihmeteltyt varsin suorasukaisia kertomuksia pitäjän ihmisistä ja heidän edesottamuksistaan. Ehkä meille jokaisella on joskus hyvä todeta, että olemme tavallisia ihmisiä, emmekä mitään pyhimyksiä ja esikuvia. Toisaalta hyvä huumori on elämän rikkaus ja ilon lähde. Tarvasjoelta kerättyjä sananparsia lukiessa voi jo todeta sen sisältävän vitsein tai lyhyen kaskun josta tapahtumasta, joka on kansan suussa kuljettuaan kiteytynyt sananparreksi. Näitä ovat mm.

- Verä, verä vaan, ko hevoseks kerran olet ruvennu, sano Kujanpää

- Samaa se on syäny ko määki, vaikkei se pyrään pääl ol ollu, sano Alho ko sen

lihavaa härkää ihmeteltiin.

- Jokanen ommissa, sano Korvenoja sonnis

- Mikäs siäl saappaas on ollu, vai onks siäl ollu mittään, sano Hannes riisuissas ehtool, ko koko päivän lankarulla saappaas oli kävelly.

- Näil mail sen pitäs olla, jolleivat vaan olis pois muuttanee, sanos Severi, ko piti morsiamelles kottoos näyttää eikä keharranu.

- Poikeis hiukanki vaan ja lypsäis hiukanki vaan, ko maito on juur loppu, sano muija, ko lehmää astuttamas oli.

- Ei noitten koneitten kans pärjä, sano entinen muija, ko virrenveisuus säkestön peräs oli.

- Iso kukko se oli, sano Simolan kana, ko auton alle jäi.

- Kourilla kii, sano Koli klimppii.

Näin nasevasti esi-isämme kertoivat kaskuja. Hyvät kertojat muistavat kymmeniä kaskuja tänäänkin Tarvasjoelta, kun vain olisi kerääjiä ja muistiin kirjoittajia. Kaskukirjojen ja murrekirjojen julkaisijoina ovat enimmäkseen olleet kotiseutuyhdistykset, mutta muitakin yhdistyksiä tai yksityisiä on kirjojen julkaisijoina. Ensiksi tarvittaisiin muistiin kirjoittajia ja kaskujen kokoojia. Ehkä itse kukin voisimme osaltamme niitä muistiin merkitä ja näin tuleville polville säilyttää. Kuin esimerkiksi julkaisemme tässä muutamia:

Laineen Einari oli paljon maailmaa nähnyt mies. Hän oli muun muassa ollut vuonna 1914 ns. patteritöissä Helsingissä

Taiteilija Erkki Tantt (1907-1985) kuvasi mestarillisesti piirroksillaan lähes tuhatta suomalaista sananpartta. Eräät kuvatut sananparret olivat Tarvasjoelta. ”Ei suul vallan syärä, sil puhutaan kans.” Erkki Tantt 1956

”Eks mää tota sanonu vaikken mää mittään puhunu.” Erkki Tantt 1965.

linnoittamassa. Monenkirjavan työväen joukossa oli mukana myös kiinalaisia. Heillä oli ilmiömäinen taito hyödyntää kaikki jätteistäkin, jonka muut jo heittivät pois. He elivät säästeliäästi ja kuluttivat vähän. Samalla he kuitenkin pyrkivät pukeutumaan siististi, puhtain ja ehjin vaattein. Solmio oli tullut yleiseen muotiin, kun puvussa oli takki. Niinpä yhtenä aamuna eräs kiinalainen ilmaantui työpaikalla kaulassaan kravatti, jossa luki: ”Viimeinen tervehdys Stoltin perheeltä”.

Lauri Reinilä oli hyvä kaskujen kertoja ja monia kaskuja kerrotaan hänestä itsensäkin. Säännöstelyaikana hän oli myynyt luovutukseen vasikkannah, jonka pienuutta kansanhuolto ihmetteli. Reinilä selitys asiaan kuului: ”Kyllä se sille vasikalle ainakin oli riittävän iso.”

Laurin veljeä Arvoa pyydettiin takamaan lainaa, jota hän kuitenkin esteli. Pyytjäjä sanoi, että takaushan on vain sellainen muodollisuus. ”Niin, niin, juurihan minä tässä niitä muodollisuuksia makselen”, vastasi Reinilä.

Kirvesmies sahasi lautta ja lauta oli edelleen liian pitkä. Hän katkaisi laudan uudelleen ja se oli vieläkin pitkä. Kolmannella yrittämällä lauta meni jo liian lyhyeksi. Vierellä sahausta seurannut Reinilä totesi yksikantaan. ”Olen minä nähnyt sellaisenkin kirvesmiehen, joka teki kerralla lyhyen.”

Opettaja Emilia Helve oli laittanut pojat heittämään kuivia klappeja puuvaajaan, jolloin yhdeltä pojalta vahingossa lensi kalikka oven yläpuolella olevaan ikkunaruuutuun, joka särkyi. Tästäkö opettaja nosti äänen. Pojan kerrottua kotiin mentyään tapahtumasta isälle tuli hän koululle asiaa selvittämään. Opettaja oli yhä hurjalla tuulella, jolloin isä lepyttääkseen sanoi: ”Täytyyks siit noin kamalaa metelii pittää, eiks sitä voi rahal paikata.” Tähän kerrotaan opettaja Helven vastanneen: ”Ei sitä rahalla paikata, lassii siin tarvitaan.”

Ennen maitojauhetehtaita oli meijerien pakko palauttaa tiloille kaikki kuorittu

”Heosen mä ostan jos Miina kuale.”
Erkki Tantt 1965.

”Ei tol nykyaja nuarisol enää ol ku kolme asjaa miäles: flikat, viina ja mobeti. Ei sillo semmost ollu ko mäa nuari oli – ei sillo mittää mobetii tunnettu.” Erkki Tantt 1968.

maito vasikkain juottoon. Niinpä sitä joskus palautettiin liian kanssa. Horristen Viitaankin oli vastakirjan mukaan palautettu 40 litraa, vaikka meijeriin oli lähetty maitoa vain yksi 30 litran tonkka. Seuraavana päivänä isännöitsijä Laine saikin vastakirjan välissä August Pohjolan kirjeen, jossa oli seuraava teksti: ”Isännöitsijä Laine. Minulla on vanha ja huonokuntoinen maitokannu 30 l. Siksi toivon, ettette sulloisi siihen 40 litraa joppia, koska se paineesta voisi revetä, eikä minulla ole varaa ostaa uutta. August Pohjola.”

Suomen armeija sai syksyllä 1952 ensimmäiset nopeat suihkuhävittäjät. Talvella ne osuivat Tarvasjoenkin taivaalle. Erään kerran niiden ylilentäessä kaikki Hellströmin Einon korjaamolla olevat ryntäsivät ulos ihmettä katsomaan. Viimeisenä Kulman Matti pääsi pois auton alta ja tarkkana ja huolellisena miehenä kokosi avaimet pakkiiin ja puhdisti käntensä. Hänen ulos tultuaan koneet olivat jo aikaa häipyneet. Tähän Eino tokaisikin: ”Kuules Matti, kyll se on niin, ettes sää tul koskaan näkemään suihkukonet.”

Seppälän Alma Mikkolasta on monia kaskuja, hän kun antoi kysyjille hyvin ”klookeja” vastauksia. Erään kerran meijeritilin tultua naapurin emäntä tuli valittamaan Juuselaan maitonsa huonona rasvaprosenttia, joka oli jäänyt 3,5 %:n. Emäntä tiukkasi: ”Paljoko se teijän prosentti oli ?” Tähän Alman kerrotaan vastanneen: ”Siin se oli Perkon saarnavirren paikkeel.” Kysyjä sai arvata vastauksen, sillä saarnavirsi oli virsikirjasta numero 390.

Tässä muutamia Tarvasjoella yleisesti tunnettuja tarinoita ja kaskuja. Kerropa sinä lisää.

Vielä meijerialalta

Tarvasjoen-Marttilan Meijeri Oy yli patoaltaan nähtynä. Tarvasjoen kunnan arkisto.

Hautainhoitorahasto

Hautojen hoidon voi ostaa myös seurakunnalta. Hoitosopimuksen voi tehdä joko 1 vuodeksi tai 10 vuodeksi tai sopia pelkästä kastelusta. Hoitosopimuksen piiriin kuuluvilla haudoilla tehdään keväällä peruskunnostus, minkä jälkeen seurakuntamestari valitsee hauldalle sopivat kukat ilmansuunnan, paikan aurinkoisuuden tai varjoisuuden perusteella ja hoitaa haudan koko kesän ammattitai-

dolla. Syksyllä hauta havutetaan.

Äitienväriä, syksyn kanervia tai jouluaaton kynttilän sytytystä emme voi vielä luvata tänä vuonna, mutta ehkä ensi vuonna voimme laajentaa palvelua tällekin alueelle.

Lisätietoja hautainhoitorahaston maksuista ym. saa seurakuntamestarilta p. 044 744 7418 tai taluspäälliköltä p. 484 3211.

Edellisessä Tarvas-lehdessä ollut kirjoitus tarvasjokelaisista meijerialalla on tuonut runsaasti palautetta. Moni olisi täydentänyt aikaisemmin kerrottujen meijeriuraa ja kertonut laajemmin heidän elämän vaiheistaan. Toivottavasti joku myöhemmin kirjoittaa heistä muistelmia. Koska useita täällä syntyneitä oli artikkeleista jäänyt kokonaan pois, kerromme heistä tässä lisää edellistä kirjoitusta täydentäen.

Suurilassa vuonna 1926 syntynyt Anna-Liisa Tamminen koulutettiin meijerialalla Salon Meijerikoulussa heti sotien jälkeen. Toimittuaan ensin Perttelin Osuusmeijerissä vuoden hän jatkoi meijerikkönä Osuuskunta Tuotekunnassa Lohjalla viisi vuotta ja 14 vuotta Ikaalisissa Auren-Lopen Osuusmeijerissä. Vuonna 1973 hän tuli Lammin Osuusmeijeriin voimestariksi, jota tointa hän hoiti eläkkeelle siirtymiseensä asti.

Olli Heimonen Alikulmalta valmistui meijerikoulusta 1970-luvulla ja toimi ensin Turun Valion meijerillä. Pertunmaan meijerin isännöitsijän sairastuttua äkillisesti Mikkelin Osuusmeijerin johtaja Toivo Kerko kutsui Ollin hänen sijaisekseen v.t. isännöitsijäksi. Kun isännöitsijä sairaudestaan toivuttuaan myöhemmin palasi vielä hetkeksi työelämään, siirtyi Olli Heimonen osuuspankkialalle Pertunmaan Osuuspankkiin ja myöhemmin siellä tilitoimiston johtajaksi palautta enää meijerialalle.

Seppälässä vuonna 1917 syntynyt Eeva Lehtonen valmistui Kokemäen meijerikoulusta meijeriköksi jo ennen sotaa. Toimittuaan ensin Nummen meijerissä hän tuli sotavuosina Mellilän Osuusmeijeriin meijeriköksi. Avioituttuaan Lauri Alavan 1947 kanssa hän emännöiden ohella jatkoi Mellilän meijerissä työtään vuoteen 1970.

Kirkonkylän Tupamäessä 1964 syntynyt Petri Uusitalo on koulutukseltaan Mustialassa valmistunut agrologi. Hänen elämäntyönsä suuntautui kuitenkin meijerialalle, kun hän 1987 valmistumiseensa jälkeen tuli Valion neuvonta-agrologiksi. Tästä toimesta hän 1994 siirtyi nykyiseen virkaansa Osuuskunta Maito-Auran kenttäpäälliköksi. Koskella tilansa viljelevä Petri on näin yksi niistä harvoista, jotka vielä löytävät työtä maitotalalta Varsinais-Suomessa.

Tarvasjoen meijerin loppumisen jälkeen osa sen työntekijöistä sai työpaikan Osuuskunta Maito-Aurasta. Siirtyneistä Laina Ranta ja Ritva Saari olivat meijerikköjä ja Saari oli työssä Turussa meijeritoiminnan loppumiseen asti. Muista meijerityöntekijöistä Kerttu Nikkanen toimi Maito-Aurassa lyhyemmän aikaa, mutta Anja Reinikainen yli kymmenen vuotta eläkeikänsä asti. Myös Veli-Matti Rostamo löysi työpaikan Maito-Auran Turun meijeristä.

Aiheellisesti on huomautettu, että koulutuksensa meijerialalle saaneet ja avioliiton kautta Tarvasjoelle tulleet emännät, kuten mm. Terttu Penttilä, Marjatta Pohjola, Maila Penttilä ja Enni Ali-Knaapi ehtivät ennen paikallismieherien loppumista toimia ammatissaan vuosikautia. Näin he täydentävät laajaa Tarvasjoen meijerialan ammattitaitoa. Erikseen on syytä muistaa, että myös Esko Mäkelä teki vaativan työosan Tarvasjoen meijerin koneenkäyttäjänä ennen kunnan laitosmiehen tointa.

Tarvasjoen kotiseutumuseossa on keuhalla 2004 (3.6.-15.8. ke klo 17-20 ja la-su klo 11-16) muiden näyttelyjen ohella erityisnäyttely ”Juvan kosken historiaa”, joka kertoo myös meijerin historian Tarvasjoella.

Täysi vuosi

Aika Tarvasjoella on vierähtänyt kuin siivillä. Jo vuosi tuli täyteen kesän kynnyksellä. Viime kesän Tarvaslehdessä oli ensimmäinen kirjoitukseni. Oli tehtävänä vähän niin kuin esitellä itseään.

Kuluneen vuoden aikana on Tarvasjoki asukkaineen esittänyt ja tullut tutuksi meikäläiselle. Olen saanut huomata, että pitkä on dynaaminen ja sen asukkaat mukavaa väkeä. Ei minulla ole mitään kielteistä sanottavaa pappina olemisesta näillä main. Päinvastoin. Kiitos kaikille, on ilo olla joukossanne.

Selailin almanakkaani puolisen vuotta taaksepäin ja esille nousi muutamia erityisesti mieleen jääneitä asioita ja tapahtumia:

Selvisin joulusta, vaikka parahiksi iski kova influenssa. Olin jonkun aikaa puhekiellessä ja vähän pitemmän aikaa laulukiellessä. Ei ollut pahitteeksi välillä olla hiljaa. Puhetyöläinen sai kuunnella ja katsella. Kaikkinensa sain kokea, että yksipappisen seurakunnan joulun aika oli melkoisen kiireistä. Mutta ei tarvinnut tyhjille seinille saarnoja pitää. Seurakuntalaiset löysivät tiensä joulun ajan tapahtumiin.

Rovastikunnan kirkkoherrojen kokouksiinkin tuli osallistuttua. Vaikka ensimmäinen kutsukirje olikin otsikoitu ”Hyvät veljet”, menin rohkeasti paikalle. Veljet saivat sisaren ja sisarella on monta veljeä.

Meillä oli Thaimaata koskeva lähetysnäyttely seurakuntatalolla. Kaikki koululaiset ja monet muut kävivät tutustumassa thaimaalaiseen elämänmenoon. Tarvasjoen koulu hankki näyttelyn innoittamana itselleen kummilapsen Thaimaasta. Kaikissa koululaiskirjoissa kerätäänkin kolehti kummilapselle.

Suoritamme nuorisotyönohjaaja Kaisa Lahdenkaupin kanssa puolitoista vuotta kestävästä jumalanpalveluskasvatuksen opintokokonaisuutta. Keväällä meidän seurakuntamme tavoitteeksi jumalanpalveluskasvatuksen suhteen asetettiin lapsiperheiden entistä parempi nivoutuminen seurakunnan elämään. Se onkin tärkeä asia, koska meillä riittää lapsia. Samaa hengenvetoon on kuitenkin todet-

”Nährään kirkos sit pyhäsin”, Outi-pappi. Kuva Pentti Kemppi.

tava, että rahakirstun pohja näkyy uhkaavasti. Olemme joutuneet tekemään jonkin verran toimintaa supistavia päätöksiä. Hankintoja koitamme tehdä minimaalisen vähän. Uskomme siihen, että elettyämme nuukasti muutaman vuoden, saamme talouden tasapainoon. Hautausmaan laajennusosan loppuunsaattaminen on rahatilanteesta huolimatta saatettava loppuun, koska seurakunta tarvitsee uusia hautapaikkoja. Ja avustajaan kirkkohallitus meitä hautausmaaprojektissa melkoisesti. Museon sijainti hautausmaan laajennusosan keskellä kirvoitti kielenkantoja. Museoviraston kanssa koitettiin neuvotella, mutta paikallaan museo pysyy. Ajallaan me siihen totumme, saattamepa joskus myöhemmin olla ylpeitäkin erikoisesta järjestelystä.

On ilo työskennellä työyhteisössä, jossa työtoverit ovat innostuneita työstään. On vakaa vakaumus tehdä Jumalan antamaa työtä. Luottamushenkilöiden kanssa asiat ovat sujuneet rauhallisessa yhteisymmärryksessä ja kokemus on sellainen, että perustyöllämme on hallintoelinten tuki. Kiitos siitä.

Oli Siionin virsien lauluilta Paula ja Veikko Ylitalon luona. Tilanne oli minulle ihan ensimmäinen tältä saralta. En

edes omistanut kyseistä laulukirjaa, mutta körttipappiystäväni lahjoitti sellaisen minulle. Körttiseuroissa oli tunnelma kohdallaan, joten eiköhän taas oteta uusiksi.

Uutta olivat myös kinkerit. Sainkin hyvän sisäänajon heti, kun pidettäväksi tuli toistakymmentäkinkeri-iltaa. Ehtoolisesta syntyi mielenkiintoista keskustelua, lukutaito tuli punnittua, Runeberg-tietous testattiin ja kaikinensa etenimme leppoisissa tunnelmissa. Nykyajan kinkereistä ei kai voi sanoa niin kuin Jukolan Jussi aikanaan:

”Mutta jos Toukolaistakin selkiäisimme, niin onhan meillä tässä aina varrotta kerran vuodessa tuomiopäivä: luku-kinkeri-päivä. Peeveli! Sanonpa kuin ennen Jaakkolan Paavo, se korea poika: ”kävishän tämä elämä laatuun ilman yhtä päivää vuodessa, ilman tuota kirottua kinkeri-päivää”, sanoi hän. Ja sanoipa hän vielä: ”ei se kipu, mutta se häpeä”, niinpä kerran ikään tultuansa tukkajuhlasta, jossa taasen hänen kamaransa oli pahoin pehmitetty. ...Ja onkos tämä laitaa! Kukkoisten Mikko, mies kookas ja jyrä kuin havutukki, ja leveäposkinen kuin Tuhkalan muorin vanha kissa, mutta eipä juuri niitä hyvälukijota, kuultuansa kin-

keri-aamuna tarhanvajaan pappien kulusten kilinän, peljästyä kuin lammasta. Niin hirvittävä on tämä päivä, tämä hioitava pölytysjuhla. Ja kerranpa, tiedämme, saattaisi provasti väkivoimalla meidätkin sinne ja sieltä häpeän hirteen, jalkapuhun...”

Palmusunnuntaina vietettiin vauvakirkkoa. Kaikki viimeisen kahden vuoden aikana kastetut lapsot kutsuttiin kirkkoon kera muun perheen. Väkeä oli paljon paikalla ja ilmassa oli Jumalan perhevien juhlatunnelmaa. Oli monenlaista lasten ääntä; sen lisäksi tipujen piipitystä, lampaiden määkimistä, palmunoksan heilutusta ja uuden kasteliinan hypisteilyä. Seurakuntatalolla oli äitien ja isien kahvinjuonin lisäksi vauvojen ruokien maistelua ja wanhoihin leikkitarvoihin tutustumista. Ihanaa, että niin moni perhe lähti liikkeelle.

Pääsiäisenä oli Tarvasjoellakin paljon liikkeellä ylösnousseen todistajia!

Alkukevät oli hiljaista vainajien suhteen, mutta huhtikuun käydessä kohti loppuaan, sai tuntia soittaa monena päivänä sanomakelloja. Viisi vainajaa tuli lyhyen ajan sisällä. Se oli paljon tämän kokoisessa seurakunnassa. Meitä muistutetaan aika ajoin elämän katovaisuudesta, siitä että itse kunkin päivälle on pantu määrä. Silloin – kun lähtöhetkeni koittaa – saan luottaa elämän puutteiden poistumiseen, kyynelien kuivaamiseen, salaisuusien avautumiseen. Näen Jumalan ja sen valtakunnan, joita ihmisoilla ei osattu kuvailla eikä ihmisavoilla ymmärtää. Sydän voi jotakin aistia siitä jo tässä ajassa, kun me rakastamme toisiamme ja Jumalaamme ja annamme toisillemme anteeksi.

Siunausta kesään ja koko elämään
Outi-pappi

P.S.: Jos valkoinen moottoripyörä suhahtaa ohitsesi (ei kovin kovaa vauhtia) ja ajaja heilauttaa kättään, se on moottoripyöräilyn aloittanut Tarvasjoen pappi. Nimimerkki: Vain liperit puuttuu...

100-vuotias viinikannu

Juhannuksena tulee kuluneeksi sata vuotta siitä, kun Emilia Widgren lahjoitti Euran kappeliseurakunnalle hopeisen käsityönä tehdyn viinikannun. Kannu on säännöllisessä käytössä edelleen, kun kirkossamme vietetään ehtoollista. Kannun sisäpohja on hieman naarmuuntunut ja saumakohdissa on havaittavissa syöpymisen merkkejä. Kannua ehostetaankin parhaillaan, jotta juhannuksena se on entistä paremmissa kunnossa.

Kannu on noin 30 senttiä korkea komea kannu. Painoakin on jonkun verran, ainakin pastorin täytyy kaksikin käsin sitä nostaa, kun messun ehtoollisenviettoa aletaan valmistelemaan ja kannusta kaadetaan ehtoolliskalkkiin viiniä. Kannun valmistusaika on noin vuosi 1900 ja se on tehty Guldsmed Aktiebolagissa, ilmeisesti Ruotsissa.

Kannu on päärynämallinen, sileä ja pulleakupainen. Kaatonokka on delfiinimäinen. Kansi on profiloitu. Kannen tasisen osan päällä istuu lammasta, jonka vieressä on viiri. Kannen saranan kohdalla on peukaloripa, siitä kannen saa mukavasti aukaistua.

Kannun pohjalla on kaiverus, joka paljastaa lahjoittajan ja lahjoituksen ajankohdan: Lahja Euran kappelin kirkolle Emilia Widgreniltä 24/6 1904. Kannun pulleassa kohdassa on kaiverrettu piirros, jossa on orjantappurakoristeinen risti, jonka päällä on avoin kirja. Ympäriällä on kaksi palmunlehtä.

Satavuotias viinikannu.

Toisella puolella on kaiverus: Jes. 50:10, Joh. 6:54, 1 Joh. 1:7,9. Kiittäkää Herraa, sillä Hän on hyvä, ja hänen laupeutensa pysyy iankaikkisesti.

Emilia Widgrenillä on ollut mielessään siis muutamia jakeita Raamatusta, kun hän on kannun kotikirkkoonsa lahjoittanut. Jesajan kirjan kohdassa sanotaan: Se teistä, joka pelkää Jumalaa, kuulokoon Herran palvelijan sanaa. Joka kuulee syvällä pimeydessä ilman valoa, luottakoon Herran nimeen ja turvatakoon Jumalaan.

Johanneksen evankeliumin kohdassa sanotaan: Mutta sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä, ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet.

Ensimmäisessä Johanneksen kirjeessä ovat sanat: Mutta, jos me vaellamme valossa, niin kuin hän itse on valossa, meillä on yhteys toisiimme ja Jeesuksen, hänen Poikansa veri puhdistaa meidät kaikesta synnistä. Jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä.

Arkisin kannua, kuten muitakin seurakuntamme arvoesineitä säilytetään kirkon kassakaapissa.

Kuka sitten oli Emilia Widgren?

Heikki Widgren oli Tarvasjoen lukkarina vuosina 1842-1890. Hän tuli paikkakunnalle solmimalla avioliiton 20.12.1842 Euran Simolan perijättären, Liedon kirkkoherranapulaisvaimin Fredrik Reinhold Hjerpen tyttären Emilia Fredrika Amalia Hjerpen kanssa. Miensä Heikki toimi lisäksi itämaisen sodan aikana 1855-1856 Euran venäläisten kruununmakasiinin isännöitsijän Jegoroffin apulaisena. Tästä sodasta meillä täällä Tarvasjoella on muistona venäläinen sotilashautausmaa uimahallin lähellä.

Outi-pappi

Viikon kohokohta

Liukumäki ja keinut ovat kovassa käytössä kun isommat menevät edellä ja pienemmät tekevät samat jutut perässä. Sama malli toimii sisätiloissakin, vaikka liukumäen ja keinun tilalla ovat kuormurit, traktorit, palikat tai palapelit. Kevään viimeisiin perhekerhoihin on seurakuntatalon yläkerran sijasta kokoonnuttu leikkikentälle. Leikki- ja juttukavereita löytyy sekä isoille että pienille. Keskiyökerhohetki on ollut läpi talven odotettu

Pikkuisen iloa.

Iloinen ja innokas puheensorina täyttää seurakuntatalon eteisen. Ensimmäisten kanssa olemme jo halanneet, vaihtaneet kuulumisia, katsoneet pihalla olevat autot ja keskustelleet syistä, miksi kaikki eivät ole päässeet kerhoon. Takseja saapuu pihalle ja viimeisetkin kerholaiset ovat paikalla.

Yhteinen Keva-kerhomme on alkamassa. Tarvasjoen, Auran ja Karinaisten seurakuntien yhteinen kehitysvammaisten kerho kokoontuu joka toinen perjantai. Kokoonnumme vuorokerron jokaisessa seurakunnassa ja paikalla on 12–15 kerholaista ja jokaisen seurakunnan diakoniatyöntekijä.

Kerhohetkillämme on ohjelmarunkonsa, jonka mukaan ohjelmamme toteutamme. Kerhon aloitamme hiljentymällä aluksi hartaushetkeen. Hartauden jälkeen vuorossa on yksi kerhon kohokohtia. Kahvin juomisesta nauttivat lähes kaikki ja useimmille maistuukin monta kupillista! Kahvin jälkeen loppuajan kerhosta on erilaista ohjelmaa.

Tällä kokoontumiskerralla ilmapiiri onkin hieman jännittynyt. Ohjelmassa on valokuvaus! Eikä mikä tahansa valo-

kuvan nappaaminen, vaan oikean kuvaajan edessä poseeraaminen. Kerholaisemme kertoivat, että työpaikalla oli ollut hieman sanomista, kun toiset pääsevät valokuvaan! Valokuvaaja asettaa meidät riveihin kuvausta varten. Meitä on suuri joukko ja tehtävä ei ole aivan helppo. Kun odotamme viimeisiä saapuviksi, ensimmäiset jo karkaavat pitkästyessään odottamaan. Vihdoin olemme paikoillamme ja kuvaus voi alkaa. Vielä kun saisi kaikki katsomaan yhtä aikaa samaan suuntaan... ja sitten hymyä. Kuvaus onnistui!

Ystävyys kerhossamme näkyy ja tuntuu. Ilot ja surut, harmit ja onnistumiset jaetaan kaikkien kanssa. Pelatessa, käsillä tehdessä, laulaessa ja soittaessa jokainen pääsee toteuttamaan omia taitojaan. Yksi tekeminen on ylitse muiden ja se on oskesterina soittaminen. Musiikkia soimaan levyltä ja sitten kaikki eri soittimilla säestämään...korviahuumaava soitto täyttää talon ja kaikilla on mukavaa! Olemme iso joukko ystäviä yhdessä!

Keva-kerholaisten puolesta
Anna-Kaija Rintanen

Ystävyys on yhteistä työtä

Keva-kerho ryhmäkuva.

Kevätretkellä Hämeenlinnassa

Seurakuntamatkalaiset Hämeenlinnassa.

Parinkymmenen rohkean joukko matkasi Härkätietä Hämeeseen kevätretkipäivää viettämään toukokuuisena sunnuntaina. Saimme kuin tilauksesta tuulisen mutta kuitenkin poutaisen päivän ja retkimieleemme oli plussan puolella heti alusta alkaen.

Tutustuimme historialliseen Hämeenlinnaan itse Linnassa. Linna on toiminut sekä valtaa pitävien asumukseksi, puolustuslinnakkeena että vankilana. Turun tuomiokirkon lattiasta löytyville kissantassunjäljille löytyi linnan Kuninkaansalista kilpailija. Jälkien takana on kuulemma Pirkatti niminen kissa. Se on kyennyt jättämään jälkensä lattialaattaan, vaikka lattia jätettiin rakennusvaiheessa kuivumaan niin että huone oli varmasti tyhjä ja kaikki ikkunat ja ovet suljettiin. Linnassa liikkui jännittäviä tarinoita siitä, miten jäljet lattiaan tulivat.

Marssimme niin sanotusti Linnasta linnasta, kun siirryimme aidan toiselle puolelle olevaan Vankilamuseoon. Sen historia on uudempaa, koska viimeiset vangit on siirretty uuteen Kylmäkosken vanki-

laan vuonna 1993. Metallinpaljastimen läpi kävellessä ja ”vanginvartijan” seurassa vierailuamme tuli sellainen olo, ettei tehnyt mieli kovin pitkään tutkia alkuperäisessä tilassa olevia seljettä. Vankilan vesi ja leipä -linja ei meidän retkellä pitänyt vaan söimme keskustan ravintolassa pitkään ja nautiskellen niin ruoasta kuin muistakin palveluista, kuten leikki-paikasta.

Lounaan sulattelu sai vauhtia kun suuntasimme Aulangon puistometsään ja jokainen sai omaan tahtiin valloitettavaksi näkötorin ja karhuluolan. Yhteensä toista tuhatta kiviporraskelmaa piti huolen siitä että jälkiruokajäätelöt tekivät kaupansa tornikahvilassa. Silloin saivat maitohappoiset säätökkin lepoa ja holtiton tutina alkoi vähitellen tasaantua.

Siitä huolimatta, että matkanjohtaja (allekirjoittanut) ajatti bussin pari kertaa kartan ulkopuolelle, pääsimme kotiin onnellisesti, tänne Härkätien toiseen päähän.

Kaisa Lahdenkauppi

tapahtuma joka katkaisee arkiset kotias-kareet. Joillekin lapsista on tärkeää löytää paikkansa suuremmissa lapsijoukossa, joku saa opetella yhteisten lelujen jakamista. Aikuisille löytyy juttuseuraa sekä näkemysten ja kokemusten jakajia.

Syksyllä, elokuussa, jatkamme uudistetussa perhekerhossa. Kokoonnumme paikkamme siirtyy seurakuntatalon yläkerhasta alakertaan. Käytössämme on päiväkerhon tilat ja pienisali. Toivottavasti moni käytännöllinen turvallisuusseikka para-

nee tällä siirrolla. Lisäksi työntekijäresursseissa on tehty muutoksia perhekerhon hyväksi. Nuorisotyönohjaaja Kaisan lisäksi perhekerhossa on mukana myös lastenohjaaja Päivi.

Elokuun puolesta välistä alkaen kokoonnumme perhekerhoon tuttuun aikaan keskiviikko aamupäivisin. Lisäksi suunnitteilla on äitien illat syksyn virkistykseksi. Tervetuloa.

Kaisa Lahdenkauppi

Viikon kohokohta: perhekerho.

Hauki on kala

Syökö ahven?

Kolmen vuoden tauon jälkeen lähettiin kalaretkelle. Kohteena Harvan saari Aariston pohjoisosassa, Kaksikerran kainalossa. Jo menomatalla rohkeimmat ilmoittivat halukkuudestaan lähteä seuraavallekin retkelle... no, katsotaan nyt. Ennen kuin muonitusvastaava (allekirjoittanut) ehti kolmannessa veneellisessä saareen, oli ensimmäiset saaliit narrattu. Pienet ahvenet oli kuitenkin vapautettu koukusta kasvattamaan pituutta ja ympärysmittaa.

Innostuksesta menivät välillä sekaisin siimat ja syöt. Milloin irrotettiin siimaa lepän oksistosta, milloin rantaterassin kulmassa liehuvasta saaren lipusta. On-

neksi ei kenenkään kulmakarvoista...

Ensimmäisenä iltana oli turvaututtava jääkaapista löytyviin eväisiin ja pienen palloilutuokion jälkeen viimeisetkin kapusivat yöpuulle. Sateinen ilta ei ollut tuonut saalista siis toivomme oli aamukalassa. Viideltä muonimestarin herätys sai liikkeelle kuusi kalojen narraajaa. Ensimmäinen kalamies tuli takaisin majaan saaliinaan saappaallinen merivettä. Kahden hauen aamuhaukottelu päättyi kuitenkin Matin koukkuun ja uusi kalastuspäivä sai lupaavan liikkeelle lähdön.

Ilalla rakennettu kanoottilautta oli oiva kulkupeli kalastajille saaren lähistöllä liikumiseen. Virallinen veneenkuljettaja vei pojat läheiseen Erakko -saareen pari tunniksi kokeilemaan heittelyonnea. Välillä piipahdettiin keittiöllä tankkaamassa ja hetkessä vavat ja niiden kantajat olivat kadonneet kivenkoloihin eri puolilla saarta. Paljon eivät pojat malttaneet aikaansa muuhun puuhasteluun käyttää, mutta sen verran kuitenkin kuljettiin että saaren haahkat ja meriharakat paikannettiin.

Navakan tuulen tuiverruksesta palasi kotiin väsyneitä, mutta onnellisia retkeäisiä, joista todennäköisesti jokainen sai kotiin palattuaan passituksen perusteelliselle pesulle...

Uudestaan pitää mennä, jokunen eväkäs kun jäi vielä pyydystämättä.

Kaisa Lahdenkauppi

Päivähoito Tarvasjoella

Päivähoitolapset tervehtimässä vanhuksia Palvelukeskuksessa joulunaikana.

Tarvasjoella on tällä hetkellä noin 90 päivähoitoa käyttävää lasta. Muuttovoitokuntana lapsien lukumäärän voisi olettaa kasvavan lähivuosina. Päivähoitopaikkoja on ollut riittävästi ja hoitopaikan on saanut lyhyelläkin varoitusaajalla. Päivähoitopaikkaa tulisi hakea neljä kuukautta ennen hoidon tarpeen alkua, mutta Tarvasjoella hoitopaikka on pystytty järjestämään jopa kahdessa viikossa. Syksyn tilanne näyttää hyvältä, sillä vapaita paikkoja on tällä hetkellä jokaisessa paikassa.

Tarvasjoella päivähoitoa tarjotaan neljän ryhmäperhepäiväkodin ja kuuden kotona toimivan hoitajan toimesta. Tuulenpesän ja Postilinnan ryhmäperhepäivähoitokodit ovat keskustassa ja Karhunpesän ryhmäperhepäiväkodit toimii Horrisissa entisen koulun tiloissa Aurantien varressa. Esikoululaisten päivähoito tapahtuu samoissa tiloissa esikoulun kanssa koulun mäellä.

Perhepäivähoitajat asuvat keskustan ja Virolan asuntoalueilla.

Pienemmät lapset pyritään sijoittamaan perhepäivähoitajille kotiin, mutta yleinen suuntaus näyttää olevan, että lapset tulevat aikaisempaan verrattuna aina vain nuorempina hoitoon, joten pieniä on sijoitettu myös ryhmäperhepäiväkodeihin. Ryhmäperhepäiväkodeissakaan ei onneksi ole kovin suuria ryhmiä, joten niistä on myös helppo aloittaa päivähoitoura. Tavoitteena on tarjota lapsille turvallinen ja kodinomainen hoitopäivä.

Uusia tuulia

Uusia tuulahduksia päivähoitorintamalle on tuonut keväällä aloittanut erityislastentarhanopettaja Jane Renlund. Hän käy tarvittaessa päivähoitoyksiköissä ja tukee hoitajia työssään sekä kartoittaa lasten tarpeita. Tarvittaessa Jane Renlund on myös vanhempiin yhteydessä ja jos vanhemmat haluavat keskustella hänen kanssaan, sekin on mahdollista.

Tällä hetkellä päivähoitoon sijoittuvan lastentarhanopettajan valinta on käynnissä. Lastentarhanopettaja tulee aloittamaan elokuun alusta kunnan palveluksessa. Aluksi lastentarhanopettaja toimii kiertävänä ja kartoittaa varsinkin ryhmäperhepäivähoitoyksiköiden toimintaa. Toimi tulee olemaan uusi ja toimintamalli selkiytyy syksyn aikana. Lastentarhanopettajan työpanos tulee varmasti muuttamaan päivähoiton suuntauksia, mutta muutokset ovat pitkäaikaisia prosesseja, joten selkeitä muutoksia ei ole heti havaittavissa.

Toimintamallien ja toimintasuunnitelmien organisointi tulee olemaan suuressa määrin lastentarhanopettajan työtä.

Varhainen puuttuminen on sosiaalitoimen teemana tällä hetkellä. Varhainen puuttuminen asioiden kulkuun tasoittaa tietä kouluun lähtiessä. Asioihin on hyvä puuttua ennen kuin ne kasvavat liian suuriksi esteiksi ja haittaavat jo lasta itseäänkin. Koko henkilökunta koulutuu entistä osaavimmiksi ja alansa asiantuntijoi-

Kevätsiivous Karhunpesällä.

joiksi erityislastentarhanopettajan koulutuksen avulla.

Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Myös Tarvasjoen kunta laatii oman varhaiskasvatussuunnitelman, jonka tekemiseen valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnalliset linjaukset 28.2.2002. Tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa. Suunnitelman tavoitteena on lisätä henkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuspalveluissa ja moni ammatillista yhteistyötä eri palveluiden kesken. Tällä hetkellä kunnan vs. sosiaaliohjaaja Taru Romana ja ryhmäperhepäivähoitaja Päivi Rouvali osallistuvat VASSO:n järjestämään koulutusohjelmaan, joka tukee suunnitelman tekoa. Varhaiskasvatussuunnitelman tekoon tullaan innostamaan koko henkilökunta ja myös kuntalaisia. Varhaiskasvatussuunnitelma on yksi keskeinen perusta luoda hyvä ja toimiva vanhempien ja henkilöstön kasvatuksellinen yhteisö. Tavoitteena on saada projekti aloitettua vuoden 2005 alkuun mennessä.

Kesä tulee

Koulut loppuvat ja vanhemmillä alkavat lomat, silloin myös moni päivähoitolapsi

Herkkää ystävyyttä.

pitää vapaata. Lapset saavat aikaa vanhempien kanssa ja hoitohenkilökuntakin lomailee. Kesän ajaksi päivähoitoyksiköt yhdistyvät ja hoito tapahtuu pääsääntöisesti Postilinnan ryhmäperhepäiväkodissa juhannuksesta elokuulle. Syksyllä taas aloitetaan lomien jälkeen uusi toimintakausi ja kaikista on mukavaa nähdä leikkikavereita. Hyvää kesää kaikille!

Taru Romana

Urkuiloittelua Tarvasjoella

Tarvasjoen pitäjöpäivien yhteydessä järjestetään Tarvasjoen kirkossa konsertti, jossa kuullaan harvinaislaatuista urkumusiikki-iloittelua. Kyröläinen urkuripariskunta Rita ja Hannu Ilola esittävät uruilla nelikätisesti 1700- ja 1800-lukujen viihdemusiikkia. Ohjelmassa on mm. Wolfgang Amadeus Mozartin Eine kleine Nachtmusik (Pieni yösoitto) sekä muita kevyitä ja viihdyttäviä klassikoita. Ilolat ovat soittaneet nelikätisesti urkuja vuodesta 1998 esiintyen yhdessä ympäri Suomen.

Rita Ilola on ammatiltaan urkujensoiton opettamiseen erikoistunut musiikkipedagogi. Hänellä on Kyrössä yksityinen musiikkikoulu, jossa hän opettaa urkujensoiton ohella myös pianonsoittoa ja musiikin teoriaa. Oppilaat ovat pääasiassa aikuisia ja nuoria musiikin harrastajia. Rita Ilola on aiemmin hoitanut opetus-työn ohella myös kanttorin virkaa, mutta on nykyään keskittynyt pelkästään opettamiseen.

Diplomiurkuri Hannu Ilola toimii urkujensoiton lehtorina ja kirkkomusiikkinlinjan johtajana Turun konservatoriossa. Hän opettaa urkujensoittoa kirkkomusiikin ammattiin valmistuville opiskelijoille. Hän on esiintynyt kotimaan lisäksi mm. Englannissa ja Ruotsissa sekä tehnyt useita levytyksiä ja radionauhokuituksia.

Urkuripariskunta Rita ja Hannu Ilola. Taustalla Naantalien luostarikirkon barokkiurut.

TARVASJOEN KESÄJUHLAT 2.-4.7.2004

Perjantai	Yhteislaulutilaisuus Herrasmannin laavulla
Lauantai	Kotiseutukierros klo 9-11 Kesätori Juvan kartano klo 11-16 Avajaiset klo 12 Runsas ohjelma. Juontaa Seppo Helenius
Sunnuntai	Jumalanpalvelus klo 10 Härkätien museopäivä Kotiseutumuseolla klo 11-16 Konsertti illalla kirkossa

Tarvasjoen seurakunnan juhannusjuhla

TarU:n majalla 25.6.2004 klo 18-20.30
Mukana Jouko Kyyrö ja Outi Niiniaho
Lähetystön johtokunta

Perinteistä Evankeliumijuhlaa

vietetään Horristen Leppämäessä
keskiviikkona 30.6.2004 klo 11

Puhujina Kongon piispa Ndaye Mbwanya, tohtorit Reijo Arkkila ja Mika Vähäkangas, rovastit Jouko Kyyrö ja Markku Toivio sekä kirkkoherra Outi Niiniaho

Seurakunta ja SLEY:n osasto

Miksi juuri minun isäni? Ikävä muuttui hiljaiseksi kaipuuksi

Eletään jouluaattoja talvisodan vuonna 1939. Pienen tytön mielessä on kaksi jännää asiaa: pääseekö isä lomalle ja tulee joulupukki. Pukki tuli mutta isä saapui vasta joulupäivänä. Pyhät kuuluivat nopeasti ja ensimmäisenä arkipäivänä isän oli lähdettävä takaisin kasarmille. Lämmin halaus ja suukko pienen tytön poskelle. Isä lähtee. Mutta kukaan ei aavista, että hän painaa kotioven kiinni viimeistä kertaa.

Tammikuun alussa isä kirjoittaa joutuvansa rintamalle. Kenttäposti kulkee, kunnes eräänä päivänä isän kirjeet lakkaavat ja äidin kirjeet palautetaan. Jotain pahaa on tapahtunut, mutta mitä? Joka päivä odotamme tietoja isästä. Aurinkoisena helmikuun lopun päivänä taata ja kirkkoherra Perko tulevat kertomaan isän kadonneen Summan taistelussa helmikuun 16. päivänä. Sen tiedon myötä äidistä tulee sotaeski, ja minusta sotaorpo. Joka päivä kuitenkin rukoilemme äidin kanssa, että isä vielä palaisi. Sota loppuu ja miehet palaavat kotiin. Monta on kuitenkin poissa. Elämä palaa pikkuhiljaa ennalleen. Maaliskuun lopulla syntyy pieni veljeni. Ja niin meitä on kolme odottajaa.

Kevät tulee, ja äiti aloittaa kylvötyöt – väsyttää itsensä jaksakseen päivästä toiseen.

Kesäkuun 9. päivänä Tarvasjoen kirkossa siunataan poissaolevina kymme-

Liisa turvallisesti isän ja Viljo-sedän kanssa valokuvassa Tahilan pihalla taatan ikkunan alla keväällä 1934.

nen sankarivainajaa. Ihmettelen, miksi pappi luki isän nimen ja ripotti santaa valkean liinan päälle. Äiti selitti liinan kuvaavan isän maallista majaa. Liinat haudattiin sankarihautaan. Ei se asia oikein mahtunut pienen tytön ajatuksiin.

Kesä kului ja syksyllä aloitin koulun. Oli masentavaa kuulla toisten lasten kertovan mitä kaikkea he puuhaavat isänsä kanssa. Minulla oli vain äiti ja Jokelan

pappa. Papan tupakantuoksuiseen puseeroon oli turvallista nojata, ja kertoa hänelle murheitani, kun ei aina voinut äitiä rasittaa. Ensimmäinen kouluvuosi loppui, ja kesällä alkoi uusi sota. Taas joutuivat miehet lähtemään rintamalle. Suruviestejä tuli moneen taloon, ja haavoittuneita kotiutettiin. Karjalaiset pakenivat sodan jaloista, ja heitä majoitettiin eri puolille Suomea. Kaikesta oli pulaa, ruu-

asta ja vaatteista. Kortilla sai ostaa annoksia. Onneksi sentään leipää, maitoa ja perunoita oli omasta takaa. Kouluja käytiin sodasta huolimatta, ja vuodet kuluvat. Pommikoneet ylisivät taivaalla ja pudottivat kaupunkiin pommeja. Ne saivat paljon tuhoa aikaan.

Sota loppui. Vihdoin elämä jatkui kaikesta menetyksistä huolimatta. Miehet palasivat koteihinsa. Neuvostoliitto alkoi palauttaa sotavankeja, ja saapuvien nimet luettiin radiossa. Äidin kanssa kuunneltiin tarkkaan, jos vaikka isän nimi sanottaisiin. Aina kuitenkin petyttiin. Isä ei ollut saapuvien joukossa.

Vuodet kuluivat, ja ikävä muuttui hiljaiseksi kaipaukseksi. Joskus iltaisin muisteltiin äidin kanssa, mitä kaikkea isän kanssa puuhailtiin. Puhuttiin joskus siitäkkin, jospa isä kuitenkin vielä elää jossakin.

Kuitenkin lapsen mielessä tuntui, että jotain puuttui. Joskus heräsi jopa kapinamieli: miksi juuri minun isäni? Vastausta kysymykseen en saanut. Niin vain oli määrätty tapahtuvaksi. Vielä vuosikymmenien jälkeenkin, erityisesti joulun aikoihin, muistoissani elän joskus aikaa, jolloin isä vielä kuunteli lauantain toivoituista ”Soita humupekkä”-laulua. Oman pienen tyttänsä kanssa.

Liisa Koskinen

KUOLEMAJÄRVELTÄ TARVASJOELLE – evakkotaival halki Suomen

Suomi kävi raskaita sotia vuosina 1939–1940 ja 1941–1944. Sotien seurauksena Suomi menetti muun muassa Karjalankannaksen, jonka asukkaat evakuoitiin nopeasti eri puolille muuta Suomea. Sotien seurauksena kodittomiksi evakkoitaipaleelle joutui n. 400 000 ihmistä, jotka tuli pikaisesti sijoittaa asumaan muualle Suomeen. Siirtoväen sopeuttamiseksi osaksi muuta yhteiskuntaa kehiteltiin uusi asutus- ja siirtoväkipolitiikka. Pika-asutuslain nojalla siirtolaisille, evakoille, määrättiin sijoituskunnat, joihin he saivat muuttaa asumaan ja joista he saivat oman maapalansa. Usein nämä sijoituskunnat sijaitsivat aivan eri puolella Suomea kuin karjalaisien alkuperäiset asuin-sijat. Asutuspolitiikan tavoitteena oli taata siirtolaisille toimeentulo ja karjalaisen kulttuurin säilyminen. Uuden siirtoväkipolitiikan ansiosta karjalaisia saapui myös Tarvasjoelle. Erityisesti Kuolemajärveltä kotoisin olevia siirtolaisia sijoitettiin asumaan Tarvasjoen pitäjään. Osa Tarvasjoelle sijoittuneista karjalaisista hankki asuinsijansa vapaaehtoisilla maakaupoilla paikallisten kanssa, osa sai lunastaa maansa pika-asutuslain nojalla.

Hyvin tyypillinen evakkotaival kulki usean pitäjän ja kunnan kautta ennen vakituisen, lopullisen asuinpaikan löydyttyä. Kuolemajärveltä evakkoon lähdettiin pääsääntöisesti junilla, joita lastattiin asemilla pommikoneiden pyyhkiessä yli taivaan kylväen surua ja murhetta. Naiset ja lapset lastattiin juniin tietyiltä asemilta, joille evakot koottiin yhteistä lähtöä varten. Suurin osa rakkaista tavaroista, eläimistä ja henkilökohtaisesta omaisuudesta jäi kotiin, mukaan sai ottaa sen, mitä jaksoi kantaa. Useilla äideillä oli kantamuksenaan pieniä lapsia, jotka eivät vielä itse kyenneet kävelemään. Muut tarpeellisetkin tarvikkeet saivat siinä tapauksessa jäädä, vain tärkein oli mukana. Talvisodan aikaan kylmä talvi-ilma teki lähdöstä entistä hankalampaa, matkan teko lumisilla teillä jalkaisin eläi-

Härkävaunuissa kulki monen matka evakkoon niin 1939 kuin uudelleen 60 vuotta sitten 1944. SA-kuva.

Monen karjalaisnaisen raskaaksi tehtäväksi jäi karjanajo Sisä-Suomeen. SA-kuva.

miä ajaen ja lapsista huolehtien oli monille naisille suuri koitos, jollaista he eivät olleet ikinä voineet edes kuvitella. Talvisodan syttymistä oli jollakin lailla osattu jo aavistella, sillä Karjalankannaksella järjestettiin tuolloin ylimääräiset kertausharjoitukset. Sotilaat olivat linnoitustöissä ja liikkuvat tavallisten asuk-

kaiden parissa muun muassa käyden taloissa kahvilla.

Lähtö oli kuitenkin yllättävä ja luonnollisesti vaikea tilanne karjalaisille. Lähdön hetkellä asemilla vallitsi kaaos. Ihmiset ja eläimet säntäilivät ympäriinsä etsien läheisiään ja löytääkseen paikkansa junissa. Matkalaisten lastaaminen ju-

niin aiheutti sekamelskaa ja osa evakoista joutui tilanpuutteen vuoksi matkustamaan härkävaunuissa, joissa olosuhteet olivat alkeelliset. Vaikean matkan jälkeen Hämeessä odotti uusi ja tuntematon kohtalo. Evakot sijoitettiin aluksi kouluihin ja muihin julkisiin tiloihin, jonka jälkeen heitä alettiin jakaa paikallisen väestön koteihin. Ensimmäisinä sijoituspaikkoina Kuolemajärveltä tulleilla olivat muun muassa Kojjärvi ja Karvia. Siirtolaisten saatua ensimmäiset väliaikaiset asuinpaikkansa he aloittivat elämiseen tarvittavien tavaroiden ja välineiden keräämisen ja hankinnan. Osa ihmisistä tuli uuteen asuinpaikkaansa täysin tyhjin käsin, mukana oli korkeintaan vaatenyytti. Kaikki muut tarvikkeet olivat tuntuneet tarpeettomilta lähdön hetkellä. Paikalliset asukkaat ja isännät avustivat evakoita vaihtelevasti. Suhtautuminen siirtolaisiin oli osin ystävällistä, osin muodollisen jäykkää ja epäystävällistäkin. Osa siirtolaisista joutui vaihtamaan asuinsijaansa huonon kohtelun vuoksi, mutta näin kävi vain äärimmäisissä tapauksissa.

Väliaikaiseksi tarkoitettua asunnot eivät aina olleet edes asumiseen tarkoitettuja. Pienet saunakamarit ja pihamökkit olivat talvella kylmiä ja kosteita, lämpö ei aina pysynyt seinien sisällä. Pienessä saunamökissä saattoi asua lähes kymmenen ihmistä, useat perheet sijoitettiin asumaan samoihin, ahtaisiin tiloihin. Ajan kuluessa myös asumistilanne helpottui ja parantui.

Talvisodan loputtua tuli tieto, että evakot voivat alkaa palata takaisin koteihinsa Karjalaan. Suurin osa siirtolaisista lähti luonnollisesti takaisin kotiin, myös kuolemajärveläiset. Heitä kohdannut näky koti-Karjalassa oli lohduton. Suurin osa kylistä ja kodeista oli tuhoutunut sodan riehuessa Kannaksella. Myös Kuolemajärvellä kylät olivat kärsineet pahoin sodassa. Naapurit jakoivat keskenään väliaikaisiksi asunnoiksi kelpaavia saunakamareita ja muita säästyneitä rakennuk-

sia, osa asui pahvista ja jättepuusta kootuissa hökkeleissä tai maakuopissa.

Jälleenrakennustyö Karjalassa käynnistyi. Asukkaat alkoivat rakentaa uudelleen kotejaan, saunojaan ja navettojaan. Lounaissuomalaisilta oli saatu mukaan joitakin tarvikkeita elämän alkuun pääsemiseksi. Pikkuhiljaa talot alkoivat valmistua ja elämä palata edes hieman aieman kaltaiseksi. Toki puutetta oli lähes kaikesta, sähköä ei vielä saatu joka paikkaan ja niin edelleen. Tulevaisuus ei kuitenkaan ollut ruusuinen. Uusi sota alkoi lähes kesken uudelleenrakennuksen. Osa taloista oli saatu valmiiksi, porstuat ja pihat kauniiksi sekä eläimille ainakin väliaikaiset navetat ja pihatot. Lähtö oli kuitenkin taas edessä. Sota tuli jälleen osaksi kuolemajärveläisten elämää. Toista lähtöä on kuvattu vielä kiireellisemmäksi ja nopeammaksi kuin talvisodan aikaan. Asukkaille annettiin muutama tunti aikaa jättää kotinsa ja kahmia mukaan tarpeelliseksi katsomansa tavarat. Useille lähtö oli jo toinen, ja he eivät voineet uskoa tapahtunutta todeksi. Edessä oli uusi evakkotaival jälleen toiselle puolen Suomea. Jälleen naiset ja lapset kuljetettiin pois junilla suomalaisten taistelulinjojen sortuessa Kannaksella.

Taistelut ja sodan kauhut tulivat lähemmäksi koko ajan. Junien lastaaminen tapahtui pommikoneiden jylistessä halki taivaan kylväen mennessään surua ja murhetta. Kun junat oli saatu lastatuiksi ja matka alkanut, pommitettiin rata poikki. Kaikkien oli noustava pois junasta ja jättävä ratapenkalle odottelemaan uutta, toista rataa saapuvaa junaa. Pommitukset olivat täydessä käynnissä, putosipa pommeja kyytiä odottelevaan väkijoukkoonkin. Loukkaantuneiden ja menehtyneiden joukossa oli sekä ihmisiä ja eläimiä, jotka eivät ehtineet tai osanneet haikautua suojaan. Suomen sotilaat auttoivat matkaan lähteviä parhaansa mukaan ohjaamalla matkalaisia vaunuihin sekä helpottamalla pommituksessa loukkaantuneiden eläinten tuskia. Matkan alettua uudelleen kohdattiin jälleen esteitä. Rata oli poikki ja juna piti purkaa. Ihmiset joutuivat jatkamaan jalan ajaen eläimiä mukanaan. Osa sai kyydin hevosilla, mutta jalkaisin sotaa pakoon etenevät karjalaiset olivat tyypillinen näky Itä-Suomen teillä tuohon aikaan. Junat poimivat matkalaisia kyytiin radan ollessa kunnossa, ja lopulta kuolemajärveläiset saapuivat jälleen ensimmäiselle etapilleen Länsi-Suomessa, Halikon asemalle.

Halikon asemalta evakot jaettiin jälleen osin lähes huutokauppaamalla paikallisiin taloihin, joista he sitten myöhemmin saivat lopullisen sijoituspaik-

Ensiasunnoksi pystytetty parakki ja sen asukkaat Kuolemajärven Siprolassa kesällä 1942. Kuva Helena Sipronen/Reijo Tetri.

Asutustilat raivasivat itse peltensa ja rakensivat rakennukset. Reijo Tetri kantoja vierittämässä isänsä pellolla Euralla. Kuva Reijo Tetri.

Siirtoväen asutustilat rakennettiin lähes kaikki samojen piirustusten mukaan. Eemil Räsänen puolivalmis asuinrakennus Liiparlassa 1948. Kuva Rauha Hagström.

kansa tai lähtivät kokonaan uuteen paikkaan. Osa kuolemajärveläisistä oli solminut edellisellä evakkotaipaleellaan lämpimät suhteet isäntäperheeseensä ja olikin luonnollista, että niissä tapauksissa sijoittuminen tuttuun paikkaan kävi mutkattomasti. Kaikilla ei kuitenkaan tätä mahdollisuutta ollut, vaan lopullista sijoituskuntapäätöstä jouduttiin odottelemaan melko ankeissakin oloissa.

Kun oli saatu selville, että Karjalaan ei voida enää palata, alkoivat siirtolaiset hankkia uusia asuinpaikkoja. Kuolemajärveläisistä osa osti maapaikkansa vapaaehtoisella maakaupalla, osa sai lunastaa tilansa pika-asutuslain nojalla. Tarvasjoelle sijoittuneet kuolemajärveläiset lunastivat maitaan paikallisilta eri tavoin. Evakot asettuivat elämään paikallisen väestön rinnalle, rakensivat itselleen talon ja alkoivat viljellä maata. Lopultakin pitkä evakkotaival oli takana. Oma koti jäi Karjalaan, mutta uusikin elämä alkoi sujua uudella paikkakunnalla pian asettumisen jälkeen. Karjala ja koti siellä kuitenkin säilyivät muistoissa lähtemättömästi.

Osa evakoista ehti olla evakkotaipaleellaan useita vuosia ilman vakituista asuinsijaa, ilman työtä ja lähes ilman omaisuutta. Nykynäkökulmasta on vaikeaa käsittää näiden ihmisten sitkeyttä ja lujaa tahtoa kaiken kurjuuden ja vaikeuksien keskellä. Evakot ovat tuoneet tullessaan uusia tapoja ja perinteitä rikastuttamaan meidän varsinaissuomalaista kulttuuriamme. Jokaisen meistä tulisi muistaa heidän kokemuksensa ja selviytymisensä sekä kunnioittaa sitä. Tämä kaikki on osa yhteistä historiaamme.

Kirjoituksessa lähdeaineistona käytetty osin teoksia:

Jormalainen, Petri—Saksio, Mauno 1987: Siirtokarjalaisten sopeutuminen ja toiminta kulttuuriperinteen vaalimiseksi. Teoksessa Heikki Kirkinen (toim.): Suomalais-ugrilaisten kansojen identiteetin ongelmia. Historian esseeseminaarin satoa vuodelta 1987. Historian tutkimuksia. Joensuun yliopisto, Humanistinen tiedekunta n:o 4. s.31-38. sekä

Vaajala, Sanna 2004: Kuolemajärveläisten siirtokarjalaisten murteen muuttuminen Tarvasjoella. Pro gradu - tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Kirjoittaja Sanna Vaajala

Tarvasjoen kotiseutumuseossa on ajalla 3.6.–15.8. näyttely Karjalaiset, 60 vuotta evakkoon lähdöstä.

Siirtoväen asutustilat Tarvasjoella

Anteroine Nikodemus
Anteroine Vilho
Evesti Vilho
Flinckman Juhana
Hyle Toivo
Hörkkö Valfrid
Iivanainen Viljo
Ilonen Antton
Junnonen Edvard
Jääskeläinen Antton
Jääskeläinen Martta
Karpainen Kontrad
Karvonen Antton
Kiskonen Anton ja Erkki
Kiskonen Eino
Kiskonen Kustaa
Kiskonen Vilho
Kiskonen Väinö
Koivumaja Paavo
Kosonen Aulis
Kääriäinen Keijo
Luukkonen Johannes
Luukkonen Oiva
Luukkonen Väinö
Maaronen Eino
Marjomaa Juhu
Matikainen Malakias
Mellanen Einari

Eura
Eura
Kättylä
Killala
Killala
Tiensuu
Seppälä
Horrinen
Seppälä
Horrinen
Horrinen
Liedonperä
Suurila
Eura
Eura
Satopää
Kallela
Killala
Kallela
Liedonperä
Inkoinen
Takamaa
Liedonperä
Liedonperä
Liedonperä
Kättylä
Jauhola
Seppälä
Horrinen

Munukka Eero
Mynttinen Erkki
Mynttinen Leo
Mynttinen Risto
Pentikäinen Loviisa
Potinkara Juhu
Riikonen Vilho
Riski Salomon
Rouvali Armas
Rouvali August
Rouvali Eino
Rouvali Iida
Rouvali Julius
Rouvali Konsta
Rouvali Konsta
Rouvali Herman
Rouvali Nikodemus
Rouvali Sulo
Rouvali Vieno
Rouvali Ville perik.
Räsänen Eemil
Savolainen August
Savolainen Eino
Savolainen Hermann
Savolainen Manuel
Savolainen Pekka
Sihvo Pekka
Sipronen Nikodemus

Tyllilä
Kättylä
Killala
Kättylä
Kirkonkylä
Tyllilä
Killala
Horrinen
Liedonperä
Jauhola
Kirkonkylä
Killala
Liedonperä
Suurila
Suurila
Horrinen
Killalla
Liedonperä
Liedonperä
Killala
Eura
Kättylä
Suurila
Suurila
Liedonperä
Eura
Eura
Kättylä
Eura

Sipronen Vilho ja Saima
von Starck Konstantin
Suikki Vihtori
Tetri Emil
Tetri Herman
Tikka Eemil
Tikka Nikodemus
Tolvanen Hetti
Talikka Oskari

Kättylä
Inkoinen
Liedonperä
Eura
Eura
Tiensuu
Tiensuu
Horrinen
Karhula

Vapaaehtoisin kaupoin Tarvasjoelta tilansa hankkineet:

Hallenberg Vilho
Jaarinen, Johannes
Lavonen Eemil
Matikainen Arvo
Mustonen Juhu
Pennanen Matti
Sarvi Toivo
Vyyryläinen Toivo
Äikää Pekka

Herrasmanni Yrjönkyä
Herrasmanni Yrjönkyä
Ojasto Horrinen
Vistola Yrjönkyä
Herrasmanni Yrjönkyä
Herrasmanni Yrjönkyä
Herrasmanni Yrjönkyä
Herrasmanni Yrjönkyä
Metsola Kirkonkylä

Lisäksi asutuslain mukaisesti Tarvasjoelle muodostettiin 91 kaupalla mautiloja, asuntotontteja ja lisämaaluueita rintamamiehille, sotaleskille, sotainvalideille ja vuokraajina valtion ja kaupungin omistamalla maalla toimineille.